

Eksamen

16.11.2020

NOR1211-NOR1231 Norsk
hovudmål/hovedmål

NOR1218-NOR1238 Norsk for elevar/elever
med samisk eller finsk som andrespråk

Nynorsk

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timar.
Hjelpemiddel	<p>Alle hjelpemiddel er tillatne, bortsett frå opent Internett og andre verktøy som kan brukast til kommunikasjon. For norsk, samisk, finsk som andrespråk og framandspråka er heller ikkje omsetjingsprogram tillatne.</p> <p>Når du bruker nettbaserte hjelpemiddel under eksamen, har du ikkje lov til å kommunisere med andre. Samskriving, chat og andre måtar å utveksle informasjon med andre på er ikkje tillate.</p>
Bruk av kjelder	<p>Dersom du bruker kjelder i svaret ditt, skal dei alltid førast opp på ein slik måte at lesaren kan finne fram til dei.</p> <p>Du skal føre opp forfattar og fullstendig tittel på både lærebøker og annan litteratur. Dersom du bruker utskrifter eller sitat frå Internett, skal du føre opp nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.</p>
Vedlegg	<p>Eliasson, Gyrdir (2011). «Hvisken». <i>Mellom trærne</i>. Oslo: Bokvennen forlag, 2011. Til norsk ved Oskar Vistdal</p> <p>Fjord1 (2020): «Lærlingane», reklameplakat, 2020 https://www.fjord1.no/Karriere/Laerling-og-kadett Nedlastingsdato 08.09.2020</p> <p>NRK: <i>Exit</i>, tv-serie, 2019, utdrag frå episode 8 i sesong 1. Manusforfattar: Øystein Karlsen. https://tv.nrk.no/se?s=exit Nedlastingsdato 08.09.2020. Skriftleg versjon ved Utdanningsdirektoratet.</p> <p>Netflix: <i>Ragnarok</i>, tv-serie, 2020, utdrag frå episode 4 i sesong 1. Manusforfattar: Adam Price. https://www.netflix.com/no/title/80232926 Nedlastingsdato 08.09.2020. Skriftleg versjon ved Utdanningsdirektoratet.</p> <p>Ibsen, Henrik. <i>En folkefiende</i>. Oslo: Gyldendal, 1974 (først utgitt i 1882)</p> <p>Lindgren, Astrid: <i>Pippi Långstrump</i>. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1945. Utdrag. På norsk: <i>Pippi Langstrømpe</i>, Oslo: Damm, 1946. På dansk: <i>Pippi Langstrømpe</i>, Odense: Skandinavisk bogforlag, 1946.</p> <p>Aasen, Ivar. «Hugen til rikdom». <i>Symra</i>, 1875, https://www.nynorsk.no/wp-content/uploads/2019/01/Ivar-Aasen-skrifter-i-samling-1.pdf Nedlastingsdato 30.09.2020. Språkleg modernisering ved Utdanningsdirektoratet.</p>
Informasjon om oppgåva	Du skal svare på oppgåva i del A. I del B er det fire oppgåver, og du skal svare på éi av dei. Bruk linjeavstand 1,5 og skriftstorleik 12.
Informasjon om vurderinga	Sjå eksamensrettleiinga med kjenneteikn på måloppnåing til sentralt gitt skriftleg eksamen. Eksamensrettleiinga finn du på Utdanningsdirektoratets nettsider.

Nynorsk

Du skal svare på oppgåva i del A og på éi av oppgåvene i del B. Legg merke til at det står ein kommentar under kvar oppgåveinstruks. Kommentaren er til hjelp for å løyse oppgåva.

Del A Kortsvarsoppgåve

Svaret bør ikkje vere på meir enn cirka 250 ord.

Vedlegg:

- «Jakta på lærlingane», reklameplakat frå ferjeselskapet *Fjord1*, 2020

Gjer kort greie for formålet med den samansette teksten, og forklar korleis teksten appellerer til mottakarane. Bruk omgrep frå retorikken.

Kommentar: Du skal svare på ein presis måte og bruke relevant fagspråk. Du skal skrive om både etos, patos og logos, men du vel sjølv kva du vil legge mest vekt på.

Del B Langsvarsoppgåver

Skriv nummeret på den oppgåva du vel, og lag overskrift sjølv.

Oppgåve 1

Vedlegg:

- *En folkefiende* av Henrik Ibsen, 1882
- Utdrag frå episode 4 av tv-serien *Ragnarok*, 2020

I dei vedlagde utdraga frå *En folkefiende* av Henrik Ibsen og tv-serien *Ragnarok* møter vi to personar som begge varslar om kritikkverdige forhold i byen dei lever i.

Samanlikn tekstvedlegga, og set dei inn i ein kulturhistorisk samanheng.

Kommentar: Du skal skrive om både form og innhald i tekstane og bruke kunnskap om tida utdraga er skrivne i.

Oppgåve 2

Vedlegg:

- Utdrag frå «Hugen til rikdom» av Ivar Aasen, 1875
- Utdrag frå episode 8 av tv-serien *Exit*, «Det var meg», 2019

Dei vedlagde tekstane handlar om ulike syn på rikdom. Skriv ein kreativ tekst der du utforskar denne tematikken. Bruk eksempel frå dei vedlagde tekstane.

Kommentar: Oppgåva opnar for ulike løysingar. Det skal komme fram at du bruker tekstvedlegga, men du kan bruke dei på ulike måtar. Du kan vise kreativitet gjennom innfallsvinklane du vel, og måten du bruker språket på.

Oppgåve 3

Vedlegg:

- *Pippi Langstrømpe* av Astrid Lindgren, utdrag på norsk, svensk og dansk

Mange ungdommar i Noreg, Sverige og Danmark synest nabospråka er vanskelege å forstå, både i skrift og tale. Skriv ein resonnerande tekst der du gjer greie for nokre språklege likskapar og forskjellar i dei vedlagde tekstane og reflekterer over korleis nabospråkforståinga i Skandinavia kan bli betre.

Kommentar: Du skal bruke kunnskap om likskapar og forskjellar mellom dei nordiske språka, og det skal komme tydeleg fram at du bruker eksempel frå dei tre tekstane.

Oppgåve 4

Vedlegg:

- «Hvisken» av Gyrdir Eliasson, 2011

Tolk novella.

Kommentar: Du skal skrive om både form og innhald og bruke relevant fagspråk.

Bokmål

Eksamensinformasjon	
Eksamenstid	Eksamen varer i 5 timer.
Hjelpemidler	<p>Alle hjelpemidler er tillatt, bortsett fra åpent Internett og andre verktøy som kan brukes til kommunikasjon. For norsk, samisk, finsk som andrespråk og fremmedspråkene er heller ikke oversettelsesprogrammer tillatt.</p> <p>Når du bruker nettbaserte hjelpemidler under eksamen, har du ikke lov til å kommunisere med andre. Samskriving, chat og andre måter å utveksle informasjon med andre på er ikke tillatt.</p>
Bruk av kilder	<p>Hvis du bruker kilder i besvarelsen din, skal de alltid oppgis på en slik måte at leseren kan finne fram til dem.</p> <p>Du skal oppgi forfatter og fullstendig tittel på både lærebøker og annen litteratur. Hvis du bruker utskrifter eller sitater fra Internett, skal du oppgi nøyaktig nettadresse og nedlastingsdato.</p>
Vedlegg	<p>Eliasson, Gyrdir (2011). «Hvisken». <i>Mellom trærne</i>. Oslo: Bokvennen forlag, 2011. Til norsk ved Oskar Vistdal</p> <p>Fjord1 (2020): «Lærlingane», reklameplakat, 2020 https://www.fjord1.no/Karriere/Laerling-og-kadett Nedlastingsdato 08.09.2020</p> <p>NRK: <i>Exit</i>, tv-serie, 2019, utdrag fra episode 8 i sesong 1. Manusforfatter: Øystein Karlsen. https://tv.nrk.no/se?s=exit Nedlastingsdato 08.09.2020. Skriftlig versjon ved Utdanningsdirektoratet.</p> <p>Netflix: <i>Ragnarok</i>, tv-serie, 2020, utdrag fra episode 4 i sesong 1. Manusforfatter: Adam Price. https://www.netflix.com/no/title/80232926 Nedlastingsdato 08.09.2020. Skriftlig versjon ved Utdanningsdirektoratet.</p> <p>Ibsen, Henrik. <i>En folkefiende</i>. Oslo: Gyldendal, 1974 (først utgitt i 1882)</p> <p>Lindgren, Astrid: <i>Pippi Långstrump</i>. Stockholm: Rabén & Sjögren, 1945. Utdrag. På norsk: <i>Pippi Langstrømpe</i>, Oslo: Damm, 1946. På dansk: <i>Pippi Langstrømpe</i>, Odense: Skandinavisk bogforlag, 1946.</p> <p>Aasen, Ivar. «Hugen til rikdom». <i>Symra</i>, 1875. https://www.nynorsk.no/wp-content/uploads/2019/01/Ivar-Aasen-skrifter-i-samling-I.pdf Nedlastingsdato 30.09.2020. Språklig modernisering ved Utdanningsdirektoratet.</p>
Informasjon om oppgaven	Du skal svare på oppgaven i del A. I del B er det fire oppgaver, og du skal svare på én av dem. Bruk linjeavstand 1,5 og skriftstørrelse 12.
Informasjon om vurderingen	Se eksamensveiledningen med kjennetegn på måloppnåelse til sentralt gitt skriftlig eksamen. Eksamensveiledningen finner du på Utdanningsdirektoratets nettsider.

Bokmål

Du skal svare på oppgaven i del A og på én av oppgavene i del B. Legg merke til at det står en kommentar under hver oppgaveinstruks. Kommentaren er til hjelp for å løse oppgaven.

Del A Kortsvarsoppgave

Svaret bør ikke være på mer enn cirka 250 ord.

Vedlegg:

- «Jakta på lærlingane», reklameplakat fra ferjeselskapet *Fjord1*, 2020

Gjør kort greie for formålet med den sammensatte teksten, og forklar hvordan teksten appellerer til mottakerne. Bruk begrep fra retorikken.

Kommentar: Du skal svare på en presis måte og bruke relevant fagspråk. Du skal skrive om både etos, patos og logos, men du velger selv hva du vil legge mest vekt på.

Del B Langsvarsoppgaver

Skriv nummeret på den oppgaven du velger, og lag overskrift selv.

Oppgave 1

Vedlegg:

- *En folkefiende* av Henrik Ibsen, 1882
- Utdrag fra episode 4 av tv-serien *Ragnarok*, 2020

I de vedlagte utdragene fra *En folkefiende* av Henrik Ibsen og tv-serien *Ragnarok* møter vi to personer som begge varslers om kritikkverdige forhold i byen de lever i.

Sammenlign tekstvedleggene, og sett dem inn i en kulturhistorisk sammenheng.

Kommentar: Du skal skrive om både form og innhold i tekstene og bruke kunnskap om tiden utdragene er skrevet i.

Oppgave 2

Vedlegg:

- Utdrag fra «Hugen til rikdom» av Ivar Aasen, 1875
- Utdrag fra episode 8 av tv-serien *Exit*, «Det var meg», 2019

De vedlagte tekstene handler om ulike syn på rikdom. Skriv en kreativ tekst der du utforsker denne tematikken. Bruk eksempler fra de vedlagte tekstene.

Kommentar: Oppgaven åpner for ulike løsninger. Det skal komme fram at du bruker tekstvedleggene, men du kan bruke dem på ulike måter. Du kan vise kreativitet gjennom innfallsvinklene du velger, og måten du bruker språket på.

Oppgave 3

Vedlegg:

- *Pippi Langstrømpe* av Astrid Lindgren, utdrag på norsk, svensk og dansk

Mange ungdommer i Norge, Sverige og Danmark synes nabospråkene er vanskelige å forstå, både i skrift og tale. Skriv en resonnerende tekst der du gjør greie for noen språklige likheter og forskjeller i de vedlagte tekstene og reflekterer over hvordan nabospråkforståelsen i Skandinavia kan bli bedre.

Kommentar: Du skal bruke kunnskap om likheter og forskjeller mellom de nordiske språkene, og det skal komme tydelig fram at du bruker eksempler fra de tre tekstene.

Oppgave 4

Vedlegg:

- «Hvisken» av Gyrdir Eliasson, 2011

Tolk novella.

Kommentar: Du skal skrive om både form og innhold og bruke relevant fagspråk.

FJORD1 HAR CIRKA 60 LÆRLINGAR KVART ÅR, OG DETTE TALET SKAL AUKE!

“God og personleg oppfølging frå
våre dyktige instruktørar”

SOM LÆRLING I FJORD1

“Gode moglegheitar til å sikre deg
ei framtidig fast stilling”

SOM LÆRLING I FJORD1

★★★★★
“Du vert ein dyktig
og ettertrakta
arbeidskraft i
næringa”

JAKTA PÅ LÆRLINGANE

Fjord1

WWW.FJORD1.NO

En folkefiende

Handlingen foregår i en kystby i det sørlige Norge. Hovedpersonen i stykket, doktor Stockmann, oppdager at det nye «sunnhetsbadet», som er byens viktigste inntektskilde, er forgiftet. Han kommer i konflikt med innbyggerne da han vil rydde opp, og møter sterk motstand. For å ordne badet må vannledningen flyttes, og det vil få store økonomiske konsekvenser for badet. Slik blir det en konflikt mellom sannheten og egeninteresser. I utdraget møter vi doktor Tomas Stockmann, fru Stockmann og datteren Petra. Hovstad er redaktør i lokalavisen «Folkebudet», og Billing er medarbeider i avisen.

Doktor Stockmann. (stanser ved bordet). Er det ikke den alminnelige mening at vår by er et sunt sted?

Hovstad. Jo, det forstår seg da vel.

Doktor Stockmann. Et ganske overordentlig sunt sted også, – et sted, som fortjener å anbefales på det varmeste både for syke og friske medmennesker –

Fru Stockmann. Ja men, kjære Tomas –

Doktor Stockmann. Og anbefalt det og lovprist det har vi da også. Jeg har skrevet og skrevet både i «Folkebudet» og i flygeskrifter –

Hovstad. Nå ja, og så?

Doktor Stockmann. Denne badeanstalt, som kalles for byens pulsåre, og byens livsnerve og – fanden vet hva det er for noe alt sammen –

Billing. «Byens bankende hjerte» har jeg engang i en festlig stund tillatt meg å –

Doktor Stockmann. A ja, det også. Men vet De så hva det i virkeligheten er, dette store, prektige, lovpriste badeanlegg som har kostet så mange penger, – vet De hva det er?

Hovstad. Nei, hva er det da for noe?

Fru Stockmann. Ja, hva er det da?

Doktor Stockmann. Hele badet er en pesthule.

Petra. Badet, far!

Fru Stockmann (på samme tid): Vårt bad!

Hovstad (likeså). Men, herr doktor –

Billing. Aldeles utrolig!

Doktor Stockmann. Hele badeanstalten er en kalket, forgiftet grav, sier jeg. Sunnhetsfarlig i aller høyeste grad! Alle disse uhumskhetene oppe i Mølledalen, – alt dette her som lukter så fælt, – det infiserer vannet i spisningsrørene til brønnhuset; og det samme fordømte giftige smuss siver også ut i stranden –

Horster. Der hvor sjøbadene ligger?

Doktor Stockmann. Nettopp der.

Hovstad. Hvorav vet De nå alt dette så visst, herr doktor?

Doktor Stockmann. Jeg har undersøkt forholdene så samvittighetsfullt, som tenkes kan. Ja, jeg gikk lenge og hadde en mistanke om noe slikt. I fjor inntraff her en del påfallende sykdomstilfeller blant badegjestene, – både tyføse og gastriske tilfeller –

Fru Stockmann: Ja, det gjorde det jo også.

Doktor Stockmann: Den gang trodde vi at de fremmede hadde ført smitten med seg; men siden, – i vinter, – kom jeg på andre tanker; og så gav jeg meg til å undersøke vannet, så godt det lot seg gjøre.

Fru Stockmann: Det er altså det du har hatt så travelt med!

Doktor Stockmann: Ja, du kan nok si jeg har hatt travelt, Katrine. Men her manglet jeg jo de fornødne vitenskapelige hjelpemidler; og så sendte jeg prøver både av drikkevannet og av sjøvannet inn til Universitetet for å få en eksakt analyse av en kjemiker.

Hovstad. Og den har De nå fått?

Doktor Stockmann (viser brevet): Her har jeg den! Der er påvist tilstedeværelsen av forråtnede organiske stoffer i vannet, – infusorier i mengdevis. Det er absolutt skadelig for sunnheten, enten det nå brukes innvortes eller utvortes.

Fru Stockmann: Det var da en Guds lykke at du kom etter det i tide.

Doktor Stockmann: Ja, det må du nok si.

badeanstalt: badestad/badested

tyføse og gastriske tilfeller: sjuke personer som lid av tyfus eller har problem med fordøyinga / syke personer som lider av tyfus eller har problemer med fordøyelsen

Ragnarok

Ragnarok er et fantasidrama fra Netflix. Handlingen skjer i den fiktive norske byen Edda på Vestlandet, som er preget av klimaendringer. I tillegg er vannforurensing fra Jutul-fabrikkene et stort problem her. I dette utdraget kommer Gry i krangel med Saxa, som er datter av eieren av Jutul-fabrikkene, i en skoletime på Edda videregående skole.

Lærer (ser utover klassen): I dag skal vi gå igjennom hovedargumentene i oppgavene deres. Vi tar det gruppevis. Gry og Magne, dere begynner.

Gry: Ja. Selv om Norge har sterke demokratiske tradisjoner og institusjoner, er det interessene til storbedriftene og kapitalinteressene som har størst innflytelse i samfunnet, mer enn vi først kan se. For eksempel kan en kommune være avhengig av én bedrift på grunn av alle arbeidsplassene.

Saxa (bryter inn): Seriøst? Skal vi sitte her igjen og høre på at det er de rikes feil?

Gry (ser på Saxa): Du vet jo at det er store miljøproblemer her i Edda? Men det skjer ingenting. Ingen gjør noe med det. Selv om det er farlige utslipp. Likevel klarer ordføreren vår å ta faren din i hånda på Eddas velkomstbrosjyre.

Saxa (vender seg mot læreren): Kan jeg plis få lov?

(Læreren gir klarsignal med hendene, og Gry og Saxa begynner etter hvert å krangle.)

Saxa: Det er riktig, det du sier, på en måte. Men vi bryr oss om framskritt, og det har alltid vært farlig. En gang så frøs vi, og da laget vi ild, ikke sant? Ja, noen ganger så brant husene våre ned, noen ganger brant en hel bygd ned. Likevel går vi ikke

tilbake til tida uten ild. Samme med biler. Det dør hundrevis i trafikken hvert år. Hvert eneste år! Da lager vi sikrere biler. Vi går ikke tilbake til hest og kjerre.

Gry: Er du klar over at folk blir syke? Det går arbeidsløse og ødelagte mennesker rundt i gatene her på grunn av dere, men du bryr deg ikke! Det er på grunn av dere.

Saxa: Ja, det vet jeg veldig godt. De har bidratt til framskrittet med det de kunne. Noen må gå foran.

Gry: Hva snakker du om? Bidra til framskrittet? Faren min ligger hjemme alvorlig syk på grunn av dere! Du bryr deg ikke i det hele tatt. Vi får ikke en eneste krone i erstatning.

Saxa: Så det handler om faren din?

Lærer (bryter inn): Dere ... eh ... Jeg tror vi skal gå over til en annen gruppe.

Skriftleg/skriftlig versjon ved Utdanningsdirektoratet

Hugen til rikdom

Var eg ung, og var eg rik,
så lærte eg visst å leva;
då fekk eg vera ein stormann lik
og store gåver gjeva.
Då fekk eg lov å leika,
ganga i kring og reika,
sitja kvar dag i gjestelag
og få kva eg på ville peika.

Fyrst laut eg ut i eit anna land
og sjå dei største stader,
der som er folk av høgste stand,
som bu i tette rader;
berre sjå på dei fine
og blåsa i alle hine,
koma so heim frå all den sveim
og byggja på husa mine.

Ville eg ut på friarveg,
så var ikkje mangt i veggen.
Verfader kom og møtte meg
og var både blid og fegen.
Ja, då fekk eg den eg ville,
og alle folk var snille.
Kven skulle ikkje ha hug
til gjestebod og gilde?

Ein ting er eg noko redd:
Det fanst vel endå lyte.
Den som i berre sølv er kledd,
han vil ha gull til byte.
D'er ein ting til å fæla
midt i den meste kjæla:
enn om eg leiddest av alt i hop,
så var det til lita sæla.

Av Ivar Aasen, 1875
Utdrag, språkleg/språklig modernisert

hugen til rikdom: lysten på rikdom
ganga i kring og reika: gå rundt og drive
hine: andre
sveim: reising
på friarveg: spørje nokon / spørre noen om ekteskap
verfader: svigerfar
fegen: fornøgd/fornøyd

ha hug til: ha lyst på
gjestebod og gilde: selskap og fest
det fanst vel endå lyte: det mangla framleis noko / det manglet fremdeles noe
fæla: frykte, bli redd for
den mesta kjæla: den store gleden/gleden
leiddest av alt i hop: bli lei av alt saman/sammen
lita sæle: inga/ingen lykke

EXIT

I tv-serien *Exit* er Jeppe en ung, styrtrik forretningsmann. I dette utdraget holder han en tale for lederne i et selskap han er styreleder for. Han legger fram en rapport som viser at resultatet for selskapet vil utløse økonomisk bonus for lederne. / I TV-serien *Exit* er Jeppe ein ung, styrtrik forretningsmann. I dette utdraget held han ein tale for leiarane i eit selskap han er styreleiar for. Han legg fram ein rapport som viser at resultatet for selskapet vil løyse ut økonomisk bonus for leiarane.

For å gjøre denne rapporten noenlunde underholdende ba jeg dere utfordre meg med et ord som er relevant for oss. Noen foreslo spekulant, én foreslo grådighet, én foreslo laster. Grisegutt! Vinneren er ikke et ord, men en setning: «If you are on time, you're too late.» Too late! Vår jobb er å ligge foran og se inn i fremtiden! Det er der pengene ligger.

Så må man ha en leder som er eldre og rikere enn dere. Og mye kjekkere! Da blir han aldri misunnelig når dere tjener en formue. Snarere tvert imot! Han vil oppfordre hver og en til å jage det for det det er verdt. Ikke bare for deres del, men for alles del!

(...) Ivan Boesky, sier det dere noe? Boesky er spekulanten som kom med frasen: «Greed is good!» Personlig så er ikke jeg så veldig happy for ordet *greed*. La oss kalle det økonomisk ambisjon. Og jeg vil heller si at økonomisk ambisjon er uunngåelig. Vi er genetisk konstruert til å være grådige! Det skiller oss fra dyr. Dyr tar bare det de trenger for å holde seg mette de neste dagene eller gjennom vinteren, mens mennesker kan projisere tanken om fremtid. Vi forstår at livsløpet ikke begrenser seg til dager. Det er et årelangt spenn, og vi har bare en liten luke til å sikre at det livsløpet blir mest mulig behagelig.

Vi er også de eneste som er i stand til å tenke oss vår egen død. At livet har en slutt. Som igjen fører til eksistensiell angst og gir oss et behov for å kompensere. Siden vi forstår at vi ikke kan gjøre noe med vår egen dødelighet, er det viktigere for oss enn for andre arter å ha det best mulig mens vi er her.

De av oss med størst økonomisk ambisjon, vi drar de andre etter oss! Steve Jobs startet i en garasje. Howard Schultz, som grunnla *Starbucks*, vokste opp med foreldre som levde av matkuponer. (...)

Økonomisk ambisjon er den mentale motoren som driver verden, og uten den hadde vi vært satt hundrevis av år tilbake i utvikling. Så uten mennesker som oss, som på bakgrunn av økonomisk ambisjon har dratt samfunnet fremover, så hadde levestandarden til mannen i gata vært som i middelalderen.

Så når folk snakker om kapitalisme og griner på nesen, må de tenke seg grundig om. For enten vi liker det eller ikke, så kan kapitalismen ikke bedømmes ut fra motivene. Den kan kun bedømmes ut fra fruktene den har gitt oss. Ikke bare som enkeltmennesker, men som art.

Og krever det oppofring?

Ja, herregud! Jeg har ikke sett barna mine i våken tilstand på to uker.

Men jeg vet at jeg har et langt mer privilegert liv enn det de fleste andre kan drømme om.

Ivan Boesky, Steve Jobs, Howard Schultz: gründerar/gründere som har blitt rike forretningsmenn

Pippi Langstrømpe – norsk, svensk og dansk

Dette er Tommy og Annika, og det er to pene og snille barn. Her spiller de krocket i hagen sin, og det er veldig morsomt.

– Men det skulle være gøy å ha noen å leke med, sier Annika.

– Å ja, sier Tommy.

Ved siden av Tommys og Annikas hage er det en annen hage, og inne i den er det en villa som heter «Utsikten». Det bor ikke et eneste menneske i hele huset, og det står helt tomt.

– Så dumt at ikke noen flytter inn i huset, sier Tommy.

– Ja, sier Annika. – Det skulle bo noen der – noen som hadde barn.

Men så en dag da Tommy og Annika står og kikker over gierdet, hender det noe fryktelig rart. Inne i hagen ser de en liten pike, og hun bærer en stor og aldeles levende hest på strake armer. Tommy og Annika tror nesten ikke det er sant, for en liten pike kan vel ikke bære en stor og aldeles levende hest, vel. Jo, så sannelig, denne piken her, hun kan det. Hun heter Pippi Langstrømpe, og hun er så sterk at i hele verden finnes ikke en politikonstabel som er så sterk.

Det här är Tommy och Annika. Det är två små rara och snälla barn. Här spelar de krocket i sin trädgård. Det är rätt roligt.

«Men i alla fall skulle jag så gärna vilja ha en lekkamrat», säger Annika.

«Det skulle jag också», säger Tommy.

Bredvid Tommys och Annikas trädgård är det en annan trädgård, och där ligger en villa, som heter Villa Villekulla. Ingen bor där, huset står alldeles tomt.

«Så fånigt att ingen kan flytta in i det där huset», säger Tommy.

«Ja», säger Annika. «Någon borde bo där. Någon som hade barn.»

Men en vacker dag, när Tommy och Annika kikar över planket in till Villa Villekulla, får de se något mycket märkvärdigt. En liten, liten flicka, som kommer och bär en stor levande häst. Tommy och Annika tror inte det är sanning, för inte kan en liten flicka lyfta en hel häst. Jo, den här flickan kan det. Pippi Långstrump heter hon, och hon är så rysligt stark, så i hela världen finns det ingen polis, som är så stark som hon.

Her ser I Tommy og Annika. Det er to små søde og artige børn. De spiller krocket i deres have og har det sjovt.

«Men jeg kunne nu godt tænke mig en legekammerat,» siger Annika.

«Det kunne jeg også,» siger Tommy.

Ved siden af Tommys og Annikas have er der en anden have, og i den ligger der en villa, som hedder «Villa Villekulla». Ingen bor i den, huset står helt tomt.

«Det er fjollet, at der ikke flytter nogen ind i det hus,» siger Tommy.

«Ja,» siger Annika, «der skulle helst bo nogen, som havde børn.»

Men en skønne dag, da Tommy og Annika står og kigger over plankeværket ind til «Villa Villekulla», ser de noget meget mærkeligt. En meget lille pige, som bærer på en stor, levende hest. Tommy og Annika tror ikke deres egne øjne, for en lille pige kan da ikke løfte en fuldvoksen hest. Jo, den her pige kan. Pippi Langstrømpe hedder hun, og hun er så vældig stærk, at der ikke i hele verden findes nogen politibetjent så sterk som hun.

Hvisken

Det var langt på natt da jeg gikk og la meg, etter å ha sett tre tv-filmer på rappen. Den ene verre enn den andre. Jeg var tung i hodet etter de fire til fem glassene med gintonic som jeg hadde hevet innpå mens jeg satt og så på.

Jeg åpnet vinduet, la meg på sengen og slukket nattbordlampen med fiskebilder på skjermen, som jeg hadde hatt helt siden jeg var liten gutt. Mørket var nesten ugjennomtrengelig, for de tunge gardinene var trukket for og lysskjæret fra lyktestolpen trengte ikke inn. Jeg begynte å tenke på et eller annet tull, noe som plaget meg, for jeg bet tennene sammen og ristet hodet i puten. Jeg trakk dynen helt opp under haken og prøvde å la være å tenke på noen ting.

Gardinene beveget seg ørlite på grunn av den svale brisen.

Da hørte jeg plutselig en hvisken som bar inn gjennom vinduet. Det var en stemme som hvisket gjennom vindussprekken, lav og hes, og sa noe som jeg ikke med en gang kunne høre hva var. Men litt etter litt kunne jeg skille ordene fra hverandre.

«*Din satan, din helvetes satan du er ...*»

Jeg var begynt å bli varm under dynen, men nå ble jeg iskald over hele kroppen, og lyttet nesten uten å trekke pusten.

«*... jævla erkesatan ...*»

Stemmen sa diverse andre ting i samme dur, og jeg lyttet med åpne øyne, stirret opp i luften. Øynene hadde begynt å venne seg til mørket, og jeg kunne skimte linjene der taket møtte veggene. Jeg tenkte en hel del, på hvem det kunne være som bablet inn gjennom vinduet mitt på den måten, og om det var slik at jeg fortjente alle disse ordene, eller noen av dem. Sånn på stående fot fant jeg ingenting som kunne forsvare at jeg ikke fikk sovne i fred, fri for den slags sjikane.

Så tidde stemmen.

En liten stund ventet jeg på at det skulle komme flere harde og anklagende ord fra vinduet. Men det skjedde ikke, nå var det bare stillhet. Gardinene fortsatte å bevege seg som om det var stemmer som forårsaket luftningen, men så var det bare et vanlig lite vindkast.

Så reiste jeg meg, gikk disse to skrittene bort til vinduet og trakk til side de tykke, blå gardinene som minnet ganske mye om sceneteppet i et horror-teater, om man nå kan si det sånn. De var av fløyel.

Det var snø i hagen, og jeg kunne se hvordan lyset fra gatelyktene skinte på den, denne hvite dynen som det bleke og sykelige gresset hadde trukket over seg.

Ved vinduet var det ingen fotspor. Jeg gransket nøye snøen ved husveggen og forvisset meg hundre prosent om det. Ingen hadde vært inne i hagen min.

Vanligvis var det ingen utenom meg selv som kom inn i denne hagen, og kanskje noen katter.

Jeg hvilte håndflaten mot vinduskarmen og stirret tankefull ut i mørket, opplyst av byens elektriske lys. Trærne ved gaten hadde nakne grener, og de famlet som om de var hender tæret av hungerspøkelset. Nå syntes jeg de var en påminnelse om sultende barn ute i verden. Det hadde aldri falt meg inn tidligere.

På himmelen var det ingen måne.

Ingen stjerner å se.

Jeg lukket vinduet pent og satte på vindushaspene, trakk gardinene enda tettere for enn før og la meg i sengen igjen. Tente lampen med snurrekjermen, og der dukket de tropiske fiskene opp som hadde svømt ved siden av meg fra da jeg var liten, alle slags røde og blå fisker som svømte den ene ringen etter den andre i et solgult hav.

Boken som jeg grep tak i på nattbordet, var «Øde fjell i høstnetter» av Kjartan Juliusson fra Skaldsstadir, en bok full av noe som kanskje kan kalles hverdagslig undring. Jeg leste noen korte fortellinger i den og følte meg så smått litt bedre. Stemmen gled langsomt ut av tankene mine og jeg klarte å glemme meg helt bort i beretninger om mystiske fenomener i vanvidd og mørketid der nordpå i Trollaskagi.

Jeg hadde kanskje lest i en times tid, før jeg med ett hadde sovnet med boken på brystet, og satte meg brått opp på grunn av et eller annet, jeg vet ikke hva. Jeg så på klokken, den var halv tre. Fiskene svømte i den glødende sjøen. Jeg lukket boken og la den fra meg på nattbordet.

Så slukket jeg solhavet.

Igjen var det helt mørkt. Et øyeblikk så jeg riktignok noen lysglimt under øyenlokkene siden jeg hadde sett inn i lyset, men så ble de litt etter litt langsomt borte, og ingenting annet var igjen under lokkene enn svartest natt, akkurat som utenfor. Da merket jeg noe kjølig mot ansiktet. Jeg åpnet øynene og kunne så vidt skimte gardinene som beveget seg lett.

Hvordan det nå enn kunne ha seg, så var vinduet åpent igjen.

Og enda hadde jeg ikke rørt det siden jeg lukket det i sted.

På ny hørte jeg den samme stemmen bære inn til meg, halvkvalt, hes, monoton, ondskapsfull.

Hva var det egentlig jeg hadde gjort? Eller var stemmen kommet til feil hus?

Jeg dro dynen opp over hodet og lukket alle sansene, akkurat som en skilpadde som trekker seg inn i skallet sitt når noen vil ha den til suppe.

Men stemmen fortsatte å messe inn gjennom vinduet. Ordene buktet seg innunder dynen, usynlige giftige krypdyr, og med dem fulgte den hvesende lyden av stemmen som hadde fostret dem.

Av Gyrdir Eliasson, fra/frå *Mellom trærne*, 2011. Til norsk ved Oskar Vistdal

TIPS TIL DEG SOM AKKURAT HAR FÅTT EKSAMENSOPPGÅVA:

- Start med å lese oppgaveinstruksen godt.
- Hugs å føre opp kjeldene i svaret ditt dersom du bruker kjelder.
- Les gjennom det du har skrive, før du leverer.
- Bruk tida. Det er lurt å drikke og ete undervegs.

Lykke til!

TIPS TIL DEG SOM AKKURAT HAR FÅTT EKSAMENSOPPGAVEN:

- Start med å lese oppgaveinstruksen godt.
- Husk å føre opp kildene i svaret ditt hvis du bruker kilder.
- Les gjennom det du har skrevet, før du leverer.
- Bruk tiden. Det er lurt å drikke og spise underveis.

Lykke til!